

Katechetyka i katecheza u progu XXI wieku

Praca zbiorowa pod redakcją
ks. Andrzeja Kicińskiego

Księgarnia Świętego Wojciecha
Poznań 2007

Seria: BIBLIOTEKA „KATECHETY”

Projekt okładki: Katarzyna Śliwińska

Zdjęcie na okładce: ks. Jarosław Klusak SDB

Skład i łamanie: TINTA usługi wydawnicze

© Drukarnia i Księgarnia Świętego Wojciecha Sp. z o.o., Poznań 2007

ISBN 978-83-7516-060-4

Wydawca: Drukarnia i Księgarnia Świętego Wojciecha Sp. z o.o.

Dział Handlowy, pl. Wolności 1, 60-967 Poznań

tel. 061/852-91-86 w. 123, 129; fax w. 122

e-mail: sprzedaz@diksw.pl

www.diksw.pl

www.mojeksiazki.pl

Druk i oprawa: Drukarnia Świętego Wojciecha,
ul. Chartowo 5, 61-245 Poznań

SPIS TREŚCI

Ks. ANDRZEJ KICIŃSKI, <i>Wprowadzenie</i>	7
---	---

I. W POSZUKIWANIU TOŻSAMOŚCI WSPÓŁCZESNEJ KATECHETYKI

ROMAN MURAWSKI SDB, <i>Pojęcie katechetyki w refleksji współczesnych polskich autorów</i>	13
Ks. PIOTR TOMASIK, <i>Kluczowe pojęcia katechetyki fundamentalnej</i>	29
MAREK MARCZEWSKI, <i>Katechetyka integralną częścią teologii pastoralnej</i> ...	45
Ks. MARIAN ZAJĄC, <i>Katechetyka a historia Kościoła</i>	70
HELENA SŁOTWIŃSKA, <i>Związki katechetyki z liturgiką</i>	86
Ks. WŁADYSŁAW GŁOWA, <i>Relacje pomiędzy homiletyką a katechetyką</i>	102
ANDRZEJ POTOCKI OP, <i>Katechetyka w poszukiwaniu doświadczenia społecznego, czyli o związkach katechetyki i socjologii</i>	122
Ks. ANDRZEJ KICIŃSKI, <i>Katechetyka a pedagogika religijna</i>	147
KAZIMIERZ MISIASZEK SDB, <i>Katechetyka – katecheza – pedagogika religii. Refleksje na kanwie dialogu między katechetyką a pedagogiką religii</i> ...	166
ANNA ZELLM, <i>Ku nowej relacji katechetyka – dydaktyka ogólna</i>	187

Ks. JAN KOCHEL, <i>Propozycja koncepcji katechetyki o charakterze ewangelizacyjnym</i>	201
Ks. WOJCIECH OSIAŁ, <i>Katechetyka w odnowionym pastoralnym programie ewangelizacji – wyzwania pod adresem integracji refleksji katechetycznej z programowaniem duszpasterskim Kościoła</i>	219

II. WYBRANE PROBLEMY WSPÓŁCZESNEJ KATECHEZY

Ks. STANISŁAW DZIEKOŃSKI, <i>Katecheza wtajemniczeniem w wiarę</i>	245
ANNA EMMANUELA KLICH OSU, <i>Pismo Święte źródłem katechezy Kościoła</i> ...	268
Ks. JAN SZPET, <i>Pracownicy posługi katechetycznej</i>	283
KRYSZYNA SZWEDA SSPS, <i>Postawy katechetów wobec katechezy (aspekt teoretyczno-empiryczny)</i>	307
Ks. RAFAŁ BEDNARCZYK, <i>Świadectwo w procesie katechizacji i ewangelizacji</i> ...	328
Ks. JÓZEF STALA, <i>Implikacje pedagogiczno-katechetyczne edukacji religijnej w rodzinie odczytane w dokumentach Kościoła</i>	341
Ks. ZBIGNIEW MAREK, <i>Edukacja chrześcijańska drogą do osiągnięcia ludzkiej dojrzałości</i>	350
Ks. STANISŁAW KULPACZYŃSKI, <i>Modlitwa gwarantem utrzymania autentyczności katechezy</i>	361
Ks. PAWEŁ MAKOŚA, <i>Mass media narzędziem czy środowiskiem katechezy?</i> ...	375
Ks. PIOTR SROCZYŃSKI, <i>Potrzeba katechezy ewangelizacyjnej młodego pokolenia Polaków</i>	396
Ks. TADEUSZ PANUŚ, <i>Jaka katecheza dla współczesnego człowieka?</i>	403

Wprowadzenie

Niniejsza książka przybliża problemy tożsamości współczesnej katechetyki i katechezy. W jej skład weszły referaty wygłoszone na Sympozjum Sekcji Wykładowców Katechetyki Wyższych Seminariów Duchownych w Polsce, które odbyło się w dniach 19–20 września 2006 roku w Częstochowie, w Domu Rekolekcyjnym Księży Jezuitów.

Polska katechetyka i katecheza u progu XXI wieku przeżywa niezwykle dynamiczny rozwój. U podstaw współczesnych jej osiągnięć znajduje się dorobek i postulaty wybitnych polskich katechetyków. Ksiądz Franciszek Blachnicki wielokrotnie postulował konieczność wypracowania i przyjęcia ściśle określonej koncepcji katechetyki. Od tego bowiem uzależniał nie tylko zakres materiału, jaki trzeba objąć i jego ogólny układ, ale także sposób dobierania i określania podstawowych zasad, w świetle których trzeba poszczególne zagadnienia rozpatrywać i oceniać. Przestrzegał również, że brak takiej wypracowanej koncepcji prowadzi do tego, że katechetyka zarówno w doborze materiału, jak i w formowaniu zasad może się kierować raczej przypadkowymi względami narzuconymi przez ducha epoki lub subiektywnym spojrzeniem autora danego podręcznika, a nie prawdziwie naukowymi i obiektywnymi kryteriami. Ksiądz Mieczysław Majewski zdefiniował katechetykę jako autonomiczną naukę praktyczną, która, korzystając z osiągnięć zarówno nauk teologicznych, jak i antropologicznych, zajmuje się urzeczywistnianiem się Kościoła w zakresie formacji wiary osób i wspólnot. Także u progu nowego wieku aktualne są słowa ks. Jana Charytańskiego, który

podkreślał, że okres posoborowy stawia przed katechetyką i katechezą nowe zadania, gdzie nie chodzi o zerwanie z tradycją, odrzucenie dorobku przeszłości, ale jedynie o szukanie właściwych form samourzeczywistnienia się Kościoła w zmienionych warunkach życia ludzkiego, zgodnie z wymaganiami teologii pastoralnej, której działem jest katechetyka. Tak zresztą działo się zawsze, gdy Kościół wkraczał w nowy etap swej historii. Wskazywał to również pierwszy redaktor „Katechety” ks. Marian Finke, który postulował, aby katecheza nie utknęła w zbawczej rzeczywistości przeszłej i teraźniejszej, lecz miała wzrok zwrócony ku temu, co przyjdzie.

Współcześni katechetycy wchodzący w skład Sekcji Wykładowców Katechetyki, realizując swoje zadania statutowe, stale pogłębiają współpracę naukową i działalność wydawniczą. Przedstawiciele różnych ośrodków naukowych podjęli próbę jednoznacznego określenia katechetyki i umiejscowienia jej wśród innych nauk. Książka ta podejmuje istotne problemy, aby uzyskać odpowiedź na pytanie, jaka jest współczesna katechetyka. Teksty zgrupowano w dwóch działach. Pierwszy – dotyczący poszukiwań tożsamości współczesnej katechetyki – posiada następujący układ. Wychodzi się od pojęcia „katechetyki” i jej kluczowych aspektów, aby ukazać katechetykę jako integralną część teologii pastoralnej. Następnie opracowane zostały związki katechetyki z wybranymi dyscyplinami zarówno teologicznymi, jak i humanistycznymi. Kończy tę część propozycja koncepcji katechetyki o charakterze ewangelizacyjnym. Drugi dział stanowią wybrane problemy współczesnej katechezy, które odpowiadają na pytanie o to, jaka powinna być katecheza dla współczesnego człowieka. Katecheza w Polsce zmagala się w ostatnich latach ze specjalistycznym przygotowaniem katechetów do posługi w szkole. Obecnie stoi przed wyzwaniem formacji katechetów, którzy będą wspomagać proces wtajemniczania w wiarę w każdym środowisku życia. Ich świadectwo, modlitwa i wszelkie działania ewangelizacyjne mają zachęcać młodych Polaków, aby nie tylko pytali o to czy tamto, ale aby uczyli się słuchać Boga, bowiem, jak powiedział Benedykt XVI, wszelkie odpowiedzi na życiowe pytania – jeśli nie odwołują się do Boga – są za krótkie.

Problem tożsamości katechetyki i katechezy u progu XXI wieku jest złożony. Stosując podstawową zasadę wierności Bogu i człowiekowi, katechetycy polscy pamiętają, że Kościół jest rzeczywistością dynamiczną i ciągle patrzą w przyszłość, troszcząc się o wychowanie w wierze nowych pokoleń żyjących w określonych warunkach. Dzisiejsza katechetyka i katecheza uwzględnia konieczne poszukiwania interdyscyplinarne. Współpracuje za-

równy z innymi dyscyplinami teologicznymi, jak i pedagogicznymi. Odnotowuje również stałe napięcia, które na różnych płaszczyznach mogą się objawiać. Chociażby najczęściej występujące napięcie, związane ze złożonym charakterem katechetyki, pomiędzy treścią i metodą czy też współczesny dialog pomiędzy katechetyką a pedagogiką religii. Książka jest dorobkiem polskich katechetów, którzy podkreślają prawdę, że wykorzystanie dorobku pedagogiki ludzkiej nie umniejsza Bożej pedagogiki.

Dzisiejsza katechetyka nie tylko skupia się na poszukiwaniach nowych dróg współpracy z innymi dyscyplinami, ale pragnie być promotorem współpracy w służbie Bogu i człowiekowi u progu XXI wieku, gdzie jej przedmiot nie tyle będzie zintegrowany z innymi poszukiwaniami naukowymi, co połączony siecią wzajemnych relacji odzwierciedlających ową „miłość”, która pozwala rozpoznawać uczniów Jezusa. Bóg nie jest nową koncepcją naukową, ale Żyjącym, z którym nawiązujemy osobową relację. Prezentowana książka pragnie być użyteczna na progu nowego stulecia w ciągłym pogłębianiu posługi Słowu Bożemu, w duchu Soboru Watykańskiego II i współczesnego Magisterium Kościoła oraz dorobku współczesnych polskich autorów. Jest teraz wyrazem wdzięczności wobec osób, które od pięćdziesięciu lat tworzyły i tworzą miesięcznik „Katecheta” – nieocenioną pomoc w kształtowaniu polskiej katechezy.

Ks. Andrzej Kiciński

Lublin, 31 marca 2007 roku